

Södra fjällen, 5 - 9 juni 2014

En reseberättelse skriven av Barbro Flermoen

Ledare: Per Helgesson och Eva Stenvång-Lindqvist

Deltagare: Birgitta Nordfeldt, Filippa von Haartman, Staffan Bergsmark, Bertil Malmgren, Birgit Johansson, Christina Regnell, Jarl Schuberth, Andreas Djurberg, Barbro Flermoen

Inledning

Jag som skriver detta är rätt ny i skådarbranschen. Jag har alltid varit ute mycket i skog och mark, men till för ett år sedan nöjt mig med att artbestämma de flesta fåglarna på en högre nivå: en vadare, en sparv, en trast, o.s.v. Med andra ord har jag en hel del att hämta in. En resa med StOF till fjällen kändes som ett bra tillfälle!

Torsdag 5 juni

Kl. 9.00 träffades 11 förväntansfulla skådare (varav 2 ledare) nära Centralen och packade in oss i en minibuss och en bil och resan norröver startade.

Vi väntade alla ivrigt på att passera gränsen till Västmanland, eftersom det var då räkningen av arter började. Genast startade bilskådningen och vi prickade rätt snabbt in några vanliga arter.

Första stopp i Dalarna, vid fågelsjön Hovran, utanför Hedemora. Det tog tid att komma till tornet, trots att det bara var en kort bit. Redan på parkeringen kom mitt första kryss på resan: härmsångaren. Och i buskar och vassar längs vägen sjöng säv- och trädgårdssångare, nötväcka (som hade fullt sjå med att mata sina ungar i ett bo nära spången), näktergal, mm. Uppe i tornet kunde vi bl.a. glädjas åt tre storlommar som visade upp sig fint på rätt nära håll. Det blev snärjigt att hinna med lunchen eftersom det hela tiden dök upp nya saker: "Är det inte en snatterand bland gräsänderna?" "Visst är det en sävsparv i busken där borta?" "Ni har väl sett sångsvanarna och kanadagåsen på andra sidan?" "En rosenfink!"

Efter ytterligare lyssning vid parkeringen åkte vi vidare till Övre Svärdsjö, sydändan av Dala airport, där rapporterna hade berättat om ortolansparv. Vi lyssnade och tittade – och tittade och lyssnade. Det "enda" som dök upp överallt var buskskvättan – som snabbt blev utsedd till

”Dagens fågel”. Den är visserligen fin, men ingen ortolan. En gräshoppsångare hördes ute på flygfältet. Och till slut hörde några ortolansång långt bort – men vi såg den inte.

Vidare norrut och i Leksand följde vi Siljans västra strand för att spana efter ugglor. Det första stället: ett slagugglebo nära vägen, gav utdelning – men tyvärr bara en hastig glimt av den bortflygande ugglan. Nästa korta stopp, med bilskådning, gav oss ingen lappuggla, men väl en enkelbeckasin som poserade vackert i toppen på en högstubbe.

Dagens höjdpunkt: Fulufjället och Njupeskar där det ska finnas jaktfalk.

Vi gick, med middagen i ryggsäckarna, genom vacker skog och myrmark (full med hjortronblom) upp mot fallet. Och där var den, jaktfalken – seglande över fjällkammen! Andra gången den dök upp lyckades vi se ungefär vart det tog vägen på klippan, strax till vänster om vattenfallet. Och efter lite letande hittade vi till sist boet och fick se en av de vuxna sitta och dela ut mat till de två ungarna! Fantastiskt!

Det var redan kväll när vi åkte vidare mot Idre fjäll och första nattens logi. Kvällsgenomgång av vilka fåglar vi sett och var. Första dagen fick vi ihop 59 arter och nu var det dags att gissa hur många det skulle bli totalt. 20 kr i en pott som sedan tillfaller den som kommer närmast. Våra gissningar varierade mellan 108 och 128.

Sedan var det riktigt skönt att krypa till kojs.

Fredag 6 juni

Avfärd kl 07.00 (inte tidigare - vi fick sovmorgon varje morgon ;-) – upp till Nipfjället för att leta efter fjällpipare och fjällripa.

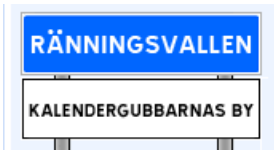
Sökandet efter ringtrasten gav oss fredagens "Dagens fågel": björktrasten. Det fanns fler av den än av ringvarianten.

Parkeringen högst uppe på Nipfjället gav oss tyvärr inte den fina utsikt som borde funnits där – vi hade kört upp bland molnen. Hörde senare av en bekant som varit mycket i trakterna att just den toppen i folkmun kallas Molnet. Dimman gjorde det också svårt att se fåglarna. Vi hörde både ljung- och fjällpipare men fick tyvärr inte syn på någon. Några fick en skymt av snösparv vid en snölega nära parkeringen.

Nästa stopp vid Klutsjön där en fågelmatning brukar dra till sig en del intressant, bl.a. lappmes och talltita. Tyvärr var alla automater tomma så fågellivet var magert. Per hade med en stor påse och fyllde på, så vi hoppades på bättre tur på tillbakavägen. Vi snappade upp en flugsnappare och vid tjärnen bredvid kilade en drillsnäppa omkring.

Mellan Tännäs och Funäsdalen tog vi en mindre grusväg och gjorde ett stopp för en bensträckare längs en skogsväg. Vi hittade två lavskrikor som satt länge i ett par granar på nära håll och visade upp sig.

Vi passerade även Högvålen, Sveriges högst belägna by och Ränningsvallen, känd för sina kalendergubbar – men stannade inte för att skåda.

Framme i Funäsdalen var det först matdags och middagen intogs på Mahsuns kebab och pizzeria, som även visade sig vara en utmärkt skådarplats: vi såg både fjällvråk och lärkfalk över Funäsdalsbergets topp.

Sedan gjorde vi oss hemmastadda i Gamla Prästgården, där vi skulle bo de kommande nätterna. Och handlade mat för resterande dagar.

Ca 17 startade kvällens exkursion, mot Mittåkläppen. Längs en betalväg, med ett par stopp bl.a. vid Messmörtjärn med gulärta och spelande grönbena och där Dubbelgöken (trodde det var ett påhitt av Hasse & Tage) - eller det kanske borde vara Trippelgöken - underhöll oss på avstånd. Han sa inte ko-ko som alla andra, utan envisades med ko-ko-ko!

En fin rödräv fotoserade längs vägen.

Promenad med stövlarna på genom videsnår där det på sina ställen var svårt att avgöra om det var stigen vi gick på eller om vi hamnat i en bäck – men det var förmodligen både och. Ett kort stopp vid dubbelbeckasinernas spelplats och några försiktiga strofer kunde uppfattas av goda öron. På väg upp mot torrare marker och bättre fikaplats skrämde vi först upp en dalripa och sedan fick vi höra och se vår egen näktergal: blåhaken. På riktigt nära håll flög den upp i toppen på en buske, väl belyst av kvällssolen, stjärten upp, hängande vingar och sjöng för allt vad den orkade! Så vackert!

Efter fika i den nedgående solen, med fiskmåsar (känns på nåt sätt felplacerade i fjällen) och fjällabbar och gökens vanliga ko-ko:ande runt oss gick vi ner till spelplatsen igen.

Även dubbelbeckasinerna var snälla mot oss. Vi hade lite problem innan alla fick plats för tuberna bland vide- och dvärgbjörkssnår och innan vi lyckats lokalisera den närmaste av de spelande fåglarna. Men till slut fick vi några bra uppvisningar, visserligen i högt gräs och snår – men det gick ändå att både höra och se spelet! Hur fågeln kryper ihop och liksom tar sats ända nerifrån tårna för att släppa ut lätet och samtidigt sträcka på sig, brösta upp sig och riktigt visa hur stilig han är.

Efter kvällsgenomgång av dagens 24 nya arter, kröp vi trötta och belåtna i säng strax före midnatt.

Lördag 7 juni

Dagens väderprognos lovade regn – men vi styrde ändå kosan mot Flatruet. Vi hade ju åkt hit för att vara ute och skåda fågel!

Vi gjorde ett antal stopp på vägen för att lyssna efter ringtrasten och spana av småtjärnarna. Några hörde trasten i fjärran – vi andra såg bara björktrastar.

I en av tjärnarna såg vi två sjöorrar och bläsand.

Förmiddagsfika i Mittådalen vid en lämplig fors, som beboddes av både strömstare och forsärla. Även tubkikare behöver paus ibland!

En hermelin (eller möjligen fru Melin) kilade över vägen framför oss och stannade för att kolla om vi var nåt att bry sig om.

Uppe på Flatruet var regnet och blåsten i full fart så det blev ingen lång vandring. Men tillräcklig för att se ängsbiplärkor, fiskmå, vigg och inte minst fjällabb. och för att jag skulle upptäcka att min handkikare inte var vattentät. Resten av resan fick jag klara mig med tuben.

Vi letade flitigt efter den smalnäbbade simsnäppan – men den behagade inte vara i någon av de tjärnar vi spanade av. Vi sökte också efter lappsparv – men såg ”bara” ängsbiplärkor, fast desto fler av dem: lördagens ”Dagens fågel”.

Vi fortsatte tvärs över fjället, ner mot Ljungdalen och Storsjön, med hopp om att vädret skulle vara snällare där. Det var väl si och så med det, men var ändå givande. Det första stoppet var vid ett smålomsbo och längre fram, vid Kyrktjärn, såg vi dvärgmå och svarthakedopping. Doppingen hade sitt bo bara några meter från stranden.

Vi åt en riktigt god middag vid Storsjöns Fiskecamp, röding – som de först inte ville servera eftersom de inte hade färsk dill och citron. Den smakade bra ändå!

Efter en sväng till med stopp vid Kyrksjön, och längs Storsjön med ett kort besök vid ett fågeltorn (i regn), med trana, småspov och rödbena, tog vi oss tillbaka över fjället igen. Högst upp fick vi på håll syn på siluetter av dagens tredje orre – den landlevande varianten den här gången. Den gick och spelade i vägkanten och en till satt i en fjällbjörk bredvid.

Kvällsgenomgången visade 18 nya arter till listan. Det blir färre för varje dag, jag börjar inse att vi nog inte kommer upp i 126, som jag slog till med.

Med några tysta böner till vädergudarna somnade vi nöjda även denna kväll.

Söndag 8 juni

Vädrgudarna hade hört oss. Solen sken! Någon ställde upp tuben på husets altan och innan vi ens satt oss i bilarna fick jag dagens första kryss tack vare en svärta nere på sjön!

Upp mot Flatruet igen och med start vid den högsta punkten, Falkvålen, gick vi en längre tur för att få fatt på den lilla smalnäbbade. Vi gick och gick, vadade över en strid bäck, plaskade genom blötkärr men mestadels fin gångväg.

Äntligen visade lappspårven sig och på riktigt nära håll! Vi gick till tjärn efter tjärn efter tjärn. Såg alfågel, sjöorre, bläsand, fjällabb, mm – men ingen liten med smal näbb. Ca 5 timmar och 6-7 km senare var vi, rätt trötta, tillbaka vid bilarna för lunch. Kanske inte det vackraste stället - men ibland räcker inte orken och hungern längre.

Sedan åkte vi en liten bit längs vägen för att beta av några småvatten till – alfågel igen och en bergandhona (som vi först trodde var sjöorre tills någon började fundera över allt det vita runt näbben), men ingen snäppa.

På väg tillbaka märker vi i första bilen att de andra har stannat och strax ringer Pers telefon: ”Vi har hittat den!” Och mycket riktigt, i en liten tjärn bredvid vägen snurrar två små smalnäbbade simsnäppor omkring. Så till slut fick vi fatt på den!

Avslutade tillbakaresan med en avstickare förbi Bruksvallarna till ett ställe där en av deltagarna tidigare sett tretåig hackspett. Tyvärr ville den inte visa sig för oss – men jag fick ett utmärkt tillfälle att plugga in rödvingetrastens sång, som flitigt underhöll oss.

Dagens middag blev inte på något av de ställen Per och Eva tidigare ätit i Funäsdalen – alla var stängda. Vi blev visade till en pizzeria som nog skulle vara öppen. Och möttes av ”Fast jag stänger om två minuter.” Men han jobbade lite övertid och bakade våra pizzor.

Skådandet kunde ju inte sluta redan vid middagstid så vi gjorde ett nytt försök på den tretåiga vid Fjällkällans stugby. Men – inte heller där ville den visa sig. Däremot såg vi spår efter den, med några vackert hålmönstrade granstammar.

”Bara” 7 nya arter till listan.

Måndag 9 juni

Hemresedag med start vanlig tid; det är en hel del som ska hinnas med.

Ett nytt besök vid matningen vid Klutsjön. Nästan alla frön var uppätta. En liten tofsmes blev dagens första utökning av totallistan.

Nipfjället – och det var en helt annan plats i dag! Fantastiskt vacker utsikt och marken var målad rosa av all lapp- och krypljung.

Det var nästan så att jag hade svårt att titta efter fåglar. Vi gick förbi en märklig samling stenrösen som jag kan tänka mig att framtidens arkeologer kan komma att ha en hel del intressanta teorier kring. Och inte så långt senare visade även fjällpiparen upp sig – i snygg siluett mot himlen. Och tillräckligt länge för att vi alla skulle hinna se den.

Vi åt lunch vid parkeringen, lyssnade efter ringtrasten igen och fortsatte sedan hemåt. Lite bilskadning på vägen gav ett par storskrakar i en fors vi passerade.

Nästa riktiga stopp var vid Romme igen och ortolansparven. Den här gången hann vi nästan inte ur bilarna innan den upptäcktes på en stolpe ganska nära. Vi kunde både lyssna till och se den ordentligt! Dessutom fick vi in gråsparven på listan!

Det pep ju titt som tätt i Pers telefon – men oftast var de rapporterade fynden inte på platser vi skulle passera – utom nu, då en lundsångare rapporterades i Säterdalen. Det var ingen i vår bil som varit där tidigare (och jag tror inte i den andra heller) så jag kände mig som en miniguide ett tag som fick visa en liten del av den vackra Säterdalen. Jag gör ofta stopp där, promenerar och njuter av den vackra naturen. Vi åt vår middag medan vi lyssnade och väntade, så tyst som möjligt eftersom det var andra skådare där också (försök knacka och skala ägg utan att det låter!). Lundsångaren behagade inte sjunga för oss – men den rika omgivningen gav ändå fyra nya arter för resan: gröngöling, gårdsmyg, grå flugsnappare och blåmes.

Och sedan var det bara resten kvar. Trötta, mycket nöjda och belåtna och med minnen som räcker länge skiljdes vi på samma ställe där vi startade för bara fyra dagar sedan. Det kändes som minst ett par veckor!

Det blev totalt 115 arter, som minst två av oss sett eller hört. Jag fick 11 nya kryss, någon annan fick 12!

Men pilfinken lyckades vi inte hitta!

Arter

Knölsvan
Sångsvan
Kanadagås
Snatterand
Kricka
Gräsand
Storlom
Brun kärrhök
Sparvhök
Ormvråk
Fiskgjuse
Tornfalk
Jaktfalk
Tofsvipa
Enkelbeckasin
Storspov
Gluttsnäppa
Skrattmås
Fiskmå
Fisktärna
Ringduva
Slaguggla
Tornseglare
Större hackspett
Sånglärka
Ladusvala
Hussvala
Ängspiplärka
Sädesärka
Järnsparv
Näktergal
Buskskvätta
Koltrast
Björktrast
Taltrast
Rödvingetrast
Gräshoppsångare
Sävsångare
Härmsångare
Trädgårdssångare
Svarthätta
Gransångare
Lövsångare
Svartvit flugsnappare
Talgoxe
Nötväcka
Skata
Kaja
Kråka

Korp
Stare
Bofink
Bergfink
Grönfink
Grönsiska
Rosenfink
Gulspurv
Ortolansparv
Sävsparv
Vigg
Knipa
Dalripa
Fjällvråk
Lärkfalk
Fjällpipare
Ljungpipare
Dubbelbeckasin
Morkulla
Grönbena
Drillsnäppa
Fjällabb
Tamduva
Gök
Trädpiplärka
Gulärka
Rödhake
Blåhake
Rödstjärt
Stenskvätta
Lavskrika
Gråsiska
Domherre
Snöspurv
Bläsand
Sjörre
Småskrake
Orre
Smålom
Svarthakedopping
Kungsörn
Trana
Brushane
Småspov
Svartsnäppa
Rödbena
Dvärgmå
Silvertärna
Forsärka

Strömstare	Lappsparv
Ringtrast	Storskrake
Ärtsångare	Gröngöling
Bergand	Gärdsmyg
Alfågel	Grå flugsnappare
Svärta	Blåmes
Smalnäbbad simsnäppa	Tofsmes
Grönsångare	Gråsparv
Kungsfågel	

Lokaler

Dag 1:

Hovran

Övre Svärdsjö (Romme; södra delen av flygplatsområdet)

Vägen längs Siljans västra strand, med stopp bl.a. vid Limå och Lundbjörken

Njupeskar (Fulufjället).

Dag 2:

Nipfjället

Klutsjön

Grusvägen mellan Tännäs och Funäsdalen

Mahsuns pizzeria i Funäsdalen

Mittåkläppsvägen

Mittåkläppen

Dag 3:

Mittådalen

Vägen mot Flatruet

Flatruet: Falkvålen, vägverksstugorna, tjärnarna

Storsjöområdet: Tandåparkeringen, Kyrktjärn, Storsjödeltat, Storsjö fiskecamp

Dag 4:

Funäsdalssjön,

Flatruet; längre vandring med utgångspunkt från Falkvålen, parkering s. vägverksstugorna

Sjö söder om Mittådalen

Lokal mellan Bruksvallarna och Ramundberget

Fjällkällans stugby

Dag 5:

Klutsjön

Nipfjället

Övre Svärdsjö (Romme; södra delen av flygplatsområdet)

Säterdalen (fäboden)

Stockholm.